

AMPUMARATOJEN YMPÄRISTÖNSUOJELUHAASTEET

ympäristöneuvos

Anna-Maija Pajukallio

- ympäristöministeriö
- ympäristönsuojeluosaston ympäristöriskit-ryhmän päällikkö
- erityisalana pilaantuneet alueet ja maaperänsuojelu

● Sisältö

- Keskeinen lainsäädäntö
- Ympäristöhaasteet
 - Melu
 - Maaperän ja pohjaveden pilaantuminen
- Ympäristöluvut
- Maankäytön suunnittelu ja kaavoitus
- Ohjeet ja oppaat
- Summa summarum

● Ampumaratoja koskeva keskeinen ● (ympäristö)lainsäädäntö

Maankäyttö- ja rakennuslaki MRL (132/1999)

- Kaavajärjestelmä
- Rakentamista ja muita toimenpiteitä koskevat luvat
- Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet

Ympäristönsuojelulaki YSL (86/2000)

- Ympäristölupamenettely
- Pilaantuneen maaperän ja pohjaveden puhdistaminen (luku 12)
- Selontekovelvollisuus pilaantuneesta alueesta 104 §

Luonnonsuojelulaki LSL (1096/1999)

- Kaavoitus- ja ympäristölupa-asioissa on noudatettava, mitä LSL:ssä säädetään.

Valtioneuvoston päätös ampumaratojen aiheuttaman melutason ohjearvosta (53/1997)

Valtioneuvoston asetus maaperä pilaantuneisuuden ja puhdistustarpeen arvioinnista (214/2007)

[Senaatin asetus (vuodelta 1915)

- Uusille ampumaradoille haettava ympäristöluvan saamisen jälkeen perustamislupaa lääninhallitukselta – turvallisuudelle asettavat vaatimukset]

Meluhaitta ja ampumaratojen melu

- Ampumamelu, ilman riittävän tehokkaita meluntorjuntatoimia, leviää laajalle, kuuluu kauas ja erottuu muusta ääniympäristöstä
- Rajoittuu yleensä päiväaikaan
- Osuus pieni kaikkien melulajien (kuten liikenne, teollisuus) häiritsevyydestä
 - Paikallisesti merkittävää
 - Ympäristöviranomaisille paljon valituksia
- Tyypillinen melualue $L_{A_{lmax}} \geq 65$ dB
 - n. 5 km² ilman meluntorjuntatoimia tai melua vaimentavia tekijöitä
 - n. 2,5 km², kun meluntorjuntatoimia käytetty
- Meluntorjuntatoimia: radan ja ampumasuunnan sijoittaminen, (luonnon ja rakennetut) meluesteet, käyttöajat ja suojaetäisyydet, äänenvaimentimet, seinäkkeet ,ääni- ja värähtelyteknisesti suunnitellut pinnat
 - Haulikkoammunnan osalta hankalaa

Melun ohjearvot

- Yksittäislaukauksen melutaso ei saa ylittää **A-painotettua enimmäistasoa** L_{Amax} (impulssiaikavakio I)
- Päätöstä sovelletaan ampumaratojen melualueiden maankäytön suunnittelussa ja lupamenettelyissä (ympäristöluvat, kaavat, rakennusluvat, poikkeusluvat)
- Melualueiden määrittäminen:
 - Lähtökohtana tiedot aseista, radan toiminnasta ja ympäristöstä
 - Melun mittaaminen ja mallintaminen

Valtioneuvoston päätös ampumaratojen aiheuttaman melutason ohjearvosta (53/1997)	L_{Amax}
Asumiseen käytettävät alueet	65 dB
Oppilaitoksia palvelevat alueet	65 dB
Virkistysalueet taajamissa tai niiden välittömässä läheisyydessä	60 dB
Hoitolaitoksia palvelevat alueet	60 dB
Loma-asumiseen käytettävät alueet	60 dB
Luonnonsuojelualueet	60 dB

-
-
- MAAPERÄN JA POHJAVEDEN
PILAANTUMINEN

● Maaperän ja pohjaveden pilaantuminen

- Ympäristönsuojelulaki 7 §:n maaperän pilaantumiskielto
 - *maaperän laatua ei saa huonontaa jättämällä sinne jätettä tai muuta ainetta, joka voi vaarantaa tai haitata ihmisen terveyttä tai luontoa, vähentää viihtyisyyttä tai muuten loukata yksityistä tai yleistä etua*
- Ympäristönsuojelulaki pohjaveden pilaamiskielto 8 §
- Ympäristönsuojelulaki luku 12 – maaperä ja pohjaveden pilaantuminen
 - Vastuu pilaantuneen alueen kunnostamisesta ensisijaisesti pilaajalla, toissijaisesti kiinteistön haltijalla ja ns. uusissa tapauksissa joissain tapauksissa myös kunnalla
 - ”Isännättömät kohteet”

Valtakunnallinen maaperän tilan tietojärjestelmä

- Ampumaradat järjestelmässä:
 - ✓ kaikkiaan 1056 rataa
 - 525 toimivaa
 - ✓ 314 pohjavesialueilla
 - 186 toimivaa rataa
- Kunnittain määrät vaihtelevat 0 – 15 kpl

Etusivu | Kohdetiedot | Pilaantuneisuus- ja Kunnostustiedot | Asianhallinta | Lisätiedot | Vain lukuvoikeus

Mouhijärven vanha kaatopaikka Hyynilänkangas » Kohdetiedot » Kohteen perustiedot

Kohderekisterin tiedot

Nimi	Mouhijärven vanha kaatopaikka, Hyynilänkangas
Kohde ID	91384
Kunta	Mouhijärvi (PIR)
Käyntiosoite	Vedenottamontie 114, Hyynilänkangas

Kohteen perustiedot

Selite	kaatopaikka
Koordinaatit	ykj-i: 3282077 ykj-p: 6833666
Toiminnan tila	Lopetettu
Vesistö	35.165 Kortejärven va
Pohjavesialue	Nimi: Hyynilänkangas Tunnus: 0249302 Luokka: 1 Etäisyys (m): 0
Laji	Ei puhdistustarvetta
TOL PIMA	14.1 Yhdyskuntakaatopaikka
TOL95	90002 Jätehuolto
Diaarinumero	PIR-2004-Y-196

Kohteen lisätiedot

Peruskarttalehti	212109
Koordinaatit	Kki: 2441500 Kkp: 6827299
Priorisointiluokat	Priorisointiluokka 1: B Priorisointipisteet: 68,2532
Syvyys kallion pintaan (m)	22
Syvyys pohjaveden pintaan (m)	6
Päämaalaji	Hiekka
Pohjaveden virtaussuunta	Poispäin ottamolta

Pilaavat prosessit

Nimi	Tyyppi	Tila
Yhdyskuntajätteen kaatopaikka	Yhdyskuntajätteen läjitys	Lopetettu
Öljysora-asema	Teollisuusjätteen läjitys	Lopetettu
Lietteen läjitys	Lietteen kaato	Lopetettu

Peruskartta Tiekartta

-
-
- Ampumatoiminnan aiheuttama pilaantuminen

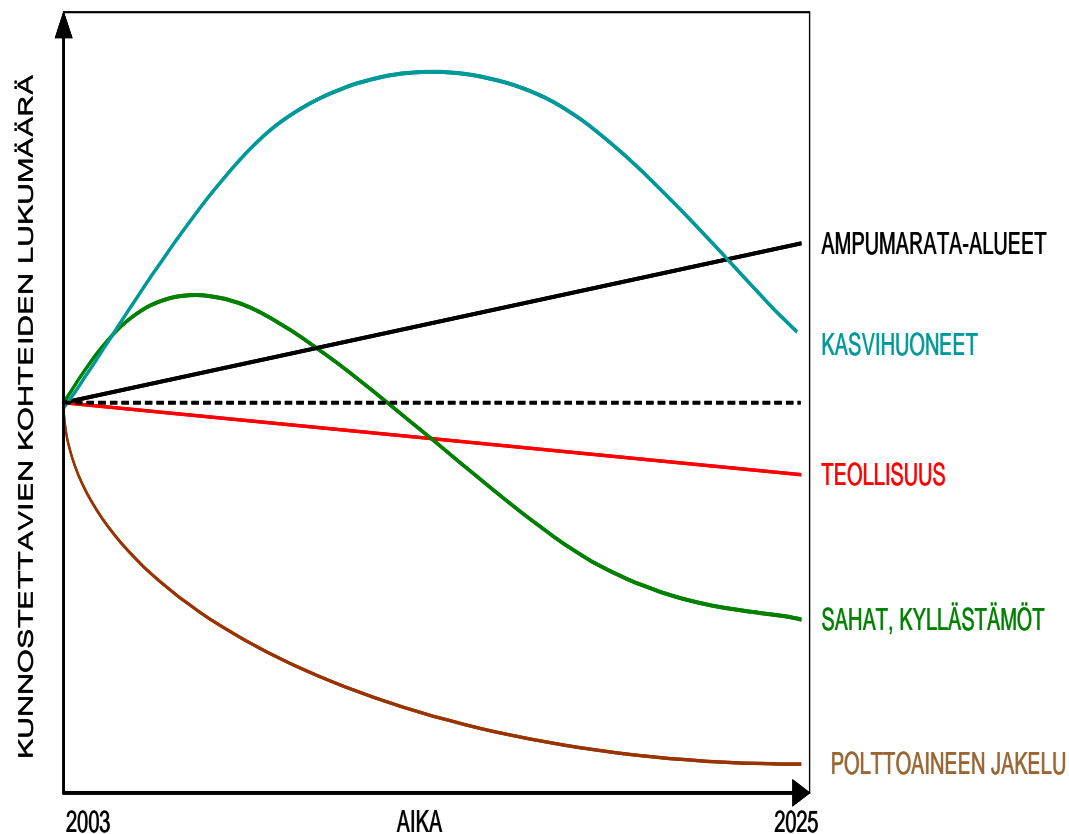
- Luotien ja haulien sekä myös muiden ampumatoiminnassa käytettyjen tarvikkeiden sisältämät haitalliset aineet kuormittavat rata-alueiden maaperää ja pohjavettä.
- Ampumarata-alueilla ympäristöön joutuu pääasiassa lyijyä, mikä voi aiheuttaa maaperän tai pohjaveden pilaantumisen.
- Ympäristöhallinnossa on tehty selvityksiä ampumaratojen maaperän pilaantuneisuudesta sekä riskinhallinnasta.
- Tutkittujen ampumaratojen maaperä oli pilaantunut erityisesti haulikkoammuntaan tarkoitetuilla radoilla.
 - Ohje- ja raja-arvojen ylityksiä
 - Nykyisiin riskiperustainen pilaantuneisuuden ja puhdistustarpeen arviointi

• Eri ratatyyppeiden ongelmat

- Kivääri- ja pistooliradat ovat sekä maaperän pilaantumisen estämisen että kunnostuksen kannalta helpommin hallittavissa kuin haulikkoradat.
 - taustavallit, luotiloukut ...
- Haulikkoammunnassa haulit leviävät laajalle, usein yli kymmenen hehtaarin alueelle, joille lyijyä on tutkimuksissa todettu kertyneen kymmeniä tonneja.
- Ehkäisevät toimet uhkien ja vaarojen poistamiseksi ja minimoimiseksi ovat erityisen tärkeitä.

Kunnostuskustannuksia

- Kustannus selvitys (2004)
Vuosina 2005 – 2015 kunnostuksiin kuluu 1 – 1,2 miljardia €
 - Ampumarata-alueiden osuus yli 300 M€
 - Julkisin varoin (kunnat, valtio) kunnostettava osuus noin 1/3
- Valtion rahoitusmahdollisuudet vähäisiä
 - Ympäristötyömäärärahat n. 3,5 M€
 - Öljynsuojarahasto (sis SOILI-projektin) n. 2 M€

-
-
- **YMPÄRISTÖNSUOJELULAIN MUKAISET
MENETTELYT - YMPÄRISTÖLUVAT**

• • • Ympäristölupa

- Ilmoitus tietojärjestelmään alueelliselle ympäristökeskukselle
 - Vanhasta toiminnasta viimeistään 28.2.2002 mennessä
 - Lupatarveharkinta
- Ympäristölupa
 - Ympäristönsuojeluasetuksen (169/2000) mukaan ulkona sijaitseva ampumarata tarvitsee ympäristöluvan (1§:n 14 a).
 - Ympäristöluvan myöntää kunnan ympäristösuojeluviranomainen (YSA 7 §:n 14 a).
 - Poikkeuksena ovat sotilaskäyttöön tarkoitetut toiminnot, joiden ympäristöluvan ratkaisee aluehallintoviranomainen (YSA 6 §).

● Puhdistamista koskevat menettelyt

- Ampumaratojen pilaantuneen maaperän kunnostamista koskevat ympäristönsuojelulain 78 §:n mukaiset ilmoitukset käsittelee ELY-keskus ja ympäristöluvut aluehallintovirasto (aiemmin alueellinen ympäristökeskus).
- Vaikka ampumaradalla olisi ympäristölupa, jonka mukaan toimitaan, ei toiminnasta saa aiheutua maaperän tai pohjaveden pilaantumista.

-
-
- Luvan myöntämisen perusteet maaperän ja pohjaveden suojelun kannalta (1/3)

- YSL:n 42 §:n mukaan ympäristöluvan myöntämisen edellytyksenä on, ettei toiminnasta, asetettavat lupamääräykset ja toiminnan sijoituspaikka huomioon ottaen, aiheudu terveyshaittaa tai merkittävää muuta ympäristön pilaantumista tai sen vaaraa.
- Lupaa ei myöskään voi myöntää, jos toiminnasta aiheutuu ympäristönsuojelulain 7 – 8 §:ssä kielletty seuraus.
 - Maaperän ja pohjaveden pilaaminen muodostaa ehdottoman luvanmyöntämisesteen.

YM lausunto Pirkanmaan
ympäristökeskukselle 2003

● ● ● Luvan perusteita (2/3)

- Ampumarataa koskevassa ympäristölupapäätöksessä tulisi pääsääntöisesti edellyttää ammuttujen lyijyluotien ja lyijyhaalien talteenottoa ja toimittamista hyödynnettäväksi tai käsiteltäväksi laitokselle, jolla on lupa näitä vastaanottaa.
- Tärkeillä ja muilla vedenhankintaan soveltuvilla pohjavesialueilla luvan myöntämisen edellytykset maaperän ja pohjaveden suojelun kannalta eivät yleensä täytyne.
 - Mikäli lupa tällaiselle alueelle myönnetään, on pilaantuminen varmuudella ehkäistävä tehokkailla suojaus- ja seurantatoimilla.

-
-
- Uudet ja vanhat radat (3/3)

- UUDET RADAT

- Toimintansa aloittavilla radoilla maaperän ja pohjaveden pilaantuminen on aina pyrittävä ennalta ehkäisemään.

- VANHAT RADAT

- Vanhoilla ampumaradoilla maaperässä on yleensä runsaasti hauleja ja luoteja. Näiden osalta mahdollinen pilaantuminen ja puhdistamistarve on selvitettävä sekä lisäpilaantuminen estettävä kohtuullisen ajan kuluessa.
- Mikäli alueen maaperä osoittautuu pilaantuneeksi, mutta aluetta ei voida tai ei ole tarpeen välittömästi kunnostaa, tulee ympäristöluvassa kiinnittää erityistä huomiota toiminnan ympäristövaikutuksiin asettamalla niiden seurantaan liittyviä velvoitteita.

● Kuntien luvat – otannan (n. 30 kpl) perusteella

- Valitettu erittäin usein (VHO/KHO)
 - Päätökset eivät ole olleet riittäviä haittojen minimointiin
 - Naapurit - yleisin peruste melu ja turvallisuus
 - Hakijat – liian tiukat määräykset (ampuma-aikojen rajoitukset, melun rajoittaminen, turvallisuus jne.)
- Melumääräykset olleet melko yhtenäisiä
 - Valitukset koskeneet mm. melumittauksia ja niiden luotettavuutta
- Maaperän ja pohjaveden suojausta koskevat määräykset olleet yleensä linjassa YM:n lausunnon kanssa
- Myös pv-alueille myönnetty joitain lupia
 - Edellytetty suojaustoimia, rajoituksia haulikkoammuntaan
- Edellytetty selvityksiä niin melusta kuin maaperästä ja pohjavedestä

-
-
- Kaavoitus ja maankäytön suunnittelu

Tarkentuva suunnittelu - kaavahierarkia

VALTAKUNNALLISET ALUEIDENKÄYTTÖTAVOITTEET

MAAKUNTAKAAVA

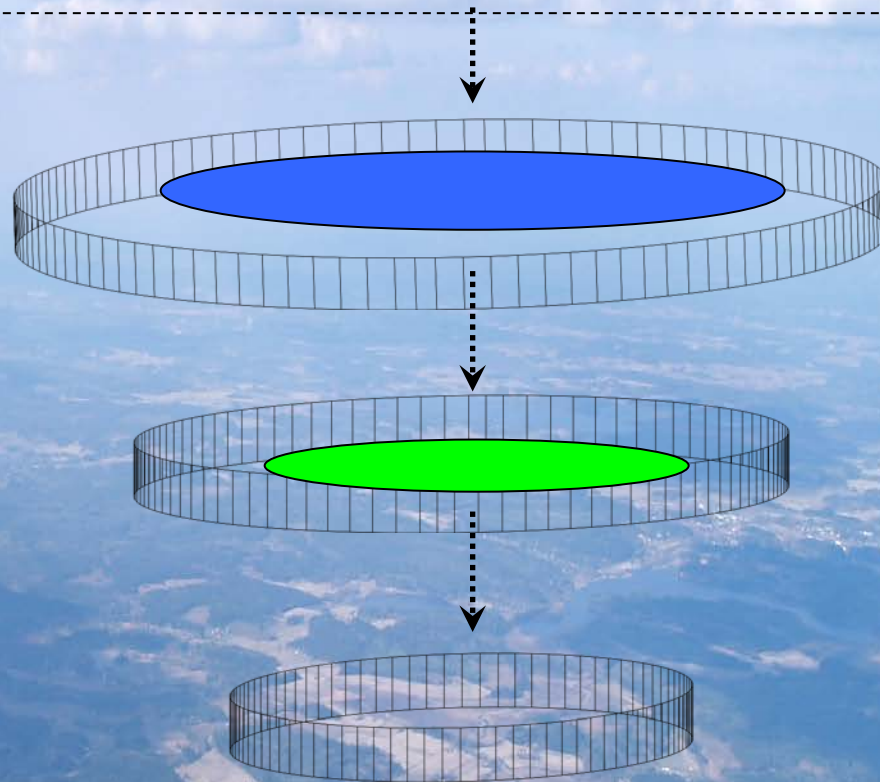
- laadittaessa otetaan huomioon VAT:t
- maakunnan liitto laatii ja hyväksyy, YM vahvistaa

YLEISKAAVA

- maakuntakaava ohjeena laadittaessa, voimaantultuaan syrjäyttää maakuntakaavan
- kunta laatii ja hyväksyy

ASEMAKAAVA

- yleiskaava ohjeena laadittaessa, voimaantultuaan syrjäyttää yleiskaavan
- kunta laatii ja hyväksyy

● Hyvällä suunnittelulla vähemmän konflikteja?

- Kaavoitus on keskeinen keino ongelmien ennalta ehkäisemiseen
 - Uusien asuinalueiden kaavoittaminen siten, ettei altisteta lisää ihmisiä melulle
 - Meluntorjunnan huomioon ottaminen täydennysrakentamisessa
 - Vapaa-ajan toimintojen sijoittaminen niin, ettei pysyvää asutusta eikä vapaa-ajan asutusta ole ohjearvot ylittävillä melualueilla
 - Valtakunnallisesti ja maakunnallisesti merkittävien ampuma-alueiden toimintaedellytysten turvaaminen
- Tavoitteet osin ristiriitaisiakin
 - Kaikkia tavoitteita ja vaatimuksia ei voida ottaa *täydellisesti* huomioon > kaavapäätökset oikeudellista ja poliittista harkintaa
- Vaatimusten jännitteisyys >>säännösten joustavuus
 - Arvo- ja intressikonflikteja ei kyetä ratkaisemaan säädösten tasolla
 - Laki kykenee takaamaan ainoastaan tietyn minitason, ei *hyvää* maankäytön suunnittelua

-
-
- OHJEITA JA OPPAITA

• Ohjeita ja oppaita runsaasti

- Ympäristöministeriön ohjeet ampumaratamelun mittaamisesta, ympäristöopas 61/1999
- Shooting ranges: Prediction of noise. NT ACOU 099. ISSN: 1459-2754
- Ampumamelun arviointi, Suomen ympäristö 29/2007
- Meluntorjunnan tietojärjestelmä (<http://www.ymparisto.fi>)
- Ampumarata-alueiden pilaantunut maaperä – tutkimukset ja riskienhallinta, Pohjois-Karjalan ympäristökeskuksen julkaisu 543/2002
- Ampumarataopas (luku 4: Ammunnan ympäristö-vaikutukset), opetusministeriön liikuntapaikkajulkaisu 87 /2005
- Puolustusvoimien ampumatoiminta maankäytön suunnittelussa ja ympäristölupamenettelyssä, Suomen ympäristö 28/2006
- Maaperän pilaantuneisuuden ja puhdistustarpeen arviointi, ympäristöhallinnon ohjeita 2/2007
- Ympäristölupapäätösten valmistelu, ympäristöhallinnon ohjeita 3/2007

Työryhmän mietintöä voidaan käyttää hyödyksi tausta-aineistona käsiteltäessä myös yksityisten ampumaratojen ympäristölupa-asioita tai niihin liittyviä maankäytön suunnittelun kysymyksiä kunnissa

<http://www.ymparisto.fi/download.asp?contentid=55984&lan=fi>

-
-
- SUMMA SUMMARUM

● Lopuksi

- Ohjeistusta on olemassa, mutta se on osin hajallaan
- Ampumaratojen melutasoille ohjeet vuodesta 1997
- Meluhaitan syntymisen estäminen
 - pienet , asutuksesta etäällä sijaitsevat radat → etäisyys asuinalueisiin riittävä
 - suuret, lähempänä asutusta sijaitsevat radat → riittävät äänitekniset suojaukset
- Meluindikaattori
 - indikaattoria ei kuvaa parhaalla mahdollisella tavalla melun häiritsevyyttä ja melualueen laajuutta
- Haulikkoammunnan osalta haulien talteenottomenetelmät kehittymättömiä
 - Ympäristöystävälliset ammuksat kalliimpia, eivät sovi perusaseisiin
- Vanhoja käytöstä poistettuja ampumarata-alueita kunnostetaan priorisoidusti
 - Maankäytön muutokset, ilmenneet terveys- tai ympäristöhaitat
 - Kunnostus kallista ja seurat vähävaraisia, kunnat vähävaraisia, valtion kunnostusrahat vähissä

- Selvitys maakunnallisesta(valtakunnallisesta) ampumakeskusverkostosta
 - Ampujajärjestöt
 - Maakunnallisesti merkittävä keskusverkosto voitaisiin viedä aluevarauksina ja melumerkintöineen myös maakuntakaavoihin, josta ne sitten olisi ohjeena tulevalle kuntakaavoitukselle
- ARVIO TULEVASTA KEHITYSSUUNNASTA:
 - Ympäristöpaineiden (luvat ja tiivistyvä maankäyttö) takia ampumaradat keskittyvät tulevaisuudessa suurempiin yksiköihin, joissa ympäristönsuojelu voidaan ottaa riittävällä tavalla huomioon

Mallilupahanke

- Ympäristölupien laatu ja sisältö epätasaista – paljon valituksia
- Tilastoissa epäselvyyttä
- **Mallilupa ratkaisuksi?**
- Ympäristöministeriö on aloittanut ampumaratojen ympäristölupien ohjeistusta koskevan hankkeen valmistelun
 - Työryhmään kutsutaan mm. Ampumaharrastusfoorumin, Suomen ympäristökeskuksen, Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksien, aluehallintovirastojen, kuntien, puolustusministeriön ja opetusministeriön edustajat
 - Tavoitteena: ampumaratojen ympäristölupapäätösten yhtenäisyys, hyvät lupahakemukset ja päätökset, ampumaratojen hyvä ympäristönsuojelullinen taso, käyttökelpoiset ratkaisut, BAT-yhteistyö
 - Aikatauluarvio: pohjaksi lupa-analyysi, työryhmä asetetaan keväällä, ohjeistus lausunnoille syksyllä
 - PJ: Elise Sahivirta, ympäristöministeriön yhdenmetyt ympäristönsuojelun ryhmästä
- Peruspilarit:
 - Maaperän ja pohjaveden pilaamiskiellon noudattaminen
 - Melualueiden huomioiminen

YMPÄRISTÖMINISTERIÖ
MILJÖMINISTERIET
MINISTRY OF THE ENVIRONMENT

Kiitos!

www.ymparisto.fi